

3 YANLIŞ 1 DOĞRUYU GÜLDÜRÜR

*Testgâh, size test tadında tarihi yaşatırken orijinal içerik
ve çizimleriyle yüzünüze tatlı bir tebessüm konduracak.
Tarihi, tebessüm ederek öğreneceksiniz...*

YEDİKITA

AYLIK TARİH VE KÜLTÜR DERGİSİ
NİSAN 2021 - SAYI 152

YAYINCI
ÇAMLIÇA BASIM YAYIN VE TİC. A.Ş.

Adına İmtiyaz Sahibi AHMET TEMİZ
Yayın Yönetmeni (Sorumlu) KEMAL ERKAN
Yayın Editörü VEYSEL SEKMEN
Editörler R. KEMAL SUBAŞI
EMRE BOYACI
Dijital İçerik Editörü TUNAHAN KANICI
Yayın Danışmanları SELMAN SOYDEMİR
İBRAHİM COŞKUN
Tasarım SÜLEYMAN KÖKLÜ
Kurumsal İletişim İSMAİL GÜR - KEMAL AYDIN
MURAT SAFRAN
Web AURORA BİLİŞİM
Hukuk Müşaviri Av. ALİ ÇAVUŞOĞLU

KÜTÜPHANE VE ARŞİV

Çamlıca Araştırma Kütüphanesi
www.camlicaklibrary.org

YÖNETİM YERİ

Çamlıca Basım Yayın ve Tic. A.Ş.
Bağlar Mah. Mimar Sinan Cad. No 54
Güneşli - Bağcılar / İSTANBUL
Sertifika No 46592

REKLAM

HÜSEYİN GÜNEY
huseyin.guney@camlicabasim.com

BASKI

Çamlıca Basım Yayın

YAYIN SÜRESİ-TÜRÜ

Aylık-Yerel Süreli
ISSN 1308-5379

DOĞU AVRUPA BAYİİ

ENDER GMBH, Melatener Weg 18 - 50825 KÖLN
Tel. +49 221 690 58 90
abone@camlicakitap.de

BATI AVRUPA BAYİİ

Çamlıca Kitap B.V. Bemmelseweg 67 6662 PE Elst-GLD
Holland info@camlicakitap.nl / www.camlicakitap.nl

YEDİKITA Dergisi'nin bütün yayın hakkı, Çamlıca Basım Yayın ve Tic. A.Ş.'ye aittir. Dergiye gönderilen yazılar, yayınlanırsın yahut yayınlanmasın iade edilmez. Dergimiz yazılar üzerinde gerekli müdahaleyi yapma hakkına sahiptir. Dergide çıkan yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir. Dergide yayınlanan yazı ve reklamların her türlü mesuliyeti yazarlarına ve sahiplerine aittir.

İRTİBAT VE ABONE

0850 811 9 811
abonemerkezi@camlicabasim.com
Yazı İşleri (0212) 657 88 00 - 7103
WhatsApp Hattı 0530 285 38 04

ÇAMLIÇA BASIM YAYIN VE TİC. A.Ş.

Ziraat Bank IBAN TR81 0001 0021 0550 7231 7750 02
Akbank IBAN TR60 0004 6011 9388 8000 0135 38

yedikita.com.tr editor@yedikita.com.tr

f i t y / yedikitadergisi

Yedikitadan...

K

arada hüküm sürmek üzere tarih sahnesine çıkan Osmanlılar, kuruluşundan beri donanmaya ve denizcilik faaliyetlerine büyük önem verdiler. Daha beylik yıllarında, cihan devleti olabilmek için güçlü bir donanmanın ehemmiyetini fark eden padişahlar sayesinde, büyük tersaneler kuruldu, gemiler inşa edildi, donanmalar vücuda getirildi.

Osmanlı'nın altın çağını yaşadığı 16. yüzyılda, cihan devleti olması, dünya güç dengelerini değiştirmiştir. Bu başarıda, kara seferleri kadar, donanmanın önemi de büyüktü. Osmanlı, çift kanatlı kartal misali seferlerini hem karada hem de denizde sürdürmüş, Hint Okyanusu'ndan Atlas Okyanusu'na, Kızıldeniz'den Akdeniz ile Karadeniz'e ve Hazar Denizi'ne kadar büyük bir sahada nüfuz sahibi olmuştur.

"Sultânü'l-Berreyn ve Hakânü'l-Bahreyn" unvanını kullanan padişahlar, gerçek manada denizler hâkimiydiler. Öyle ki bu hâkimiyet, Avrupalı devletlere karşı elde edilen teknik üstünlükten ziyade, beynelminel tarafı olan bir husustur. Dünyada ilk defa "denizlere hukukî düzen", Osmanlılarla gelmişti. Bu sayede özellikle Akdeniz'de iki yüz sene devam eden "huzurun mimarı" olmuşlardı.

Ancak Osmanlı deniz tarihi araştırmaları, hak ettiği değeri pek fazla görmemiştir. Bizim araştırmacılar bu hususa yeterince değinememişler, Batılı tarihçilerse Osmanlı'nın deniz gücünü görmezden gelmişlerdir. Osmanlı'nın, karada olduğu gibi denizlerde de cihan devleti olduğu âşikâr olduğu hâlde, yeterince ilmî araştırmaların yapılmaması, ayrıca düşünülmesi gereken bir husustur.

Bu sayımızda Osmanlı deniz tarihine mercek tutarak, beylikten cihan hâkimiyetine giden yolda, Osmanlı denizcilğini enine boyuna konuştuk. Merak edilenleri ve mesnetsiz iddiaları, Osmanlı deniz tarihi çalışmalarıyla yeni ufuklar açan Prof. Dr. İdris Bostan, Yedikita okurlarına anlattı.

Bu vesileyle Ramazan-ı Şerif'inizi tebrik eder, istifadeli okumalar dileriz. Gelecek sayımızda buluşmak dileğiyle...

içinde

NİSAN 2027
sayı

152

20-41

KARADA SULTAN DERYADA HAKAN

"OSMANLI, KARADA OLDUĞU GİBİ
DENİZLERDE DE CİHAN DEVLETİDİR!"

PROF. DR. İDRİS BOSTAN

ekiler

6

AYIN GÜNÜ

YUNUS EMRE BOZOK

8

RESİMLİ TARİH

AHMET APAYDIN

10

MALUM OLA Kİ

MEHMED ŞEVKİ

12

YAZIHANE

**"HUZUR"DA BİR
RAMAZAN-I ŞERİF**

14

**İZDİVAÇLI AVRUPA
BİRLİĞİ HABSBURG
HANEDANI**

TUNA SER

42

TARİH AMBARI

MUSTAFA DEDELER

44

**MOĞOLLARI
DİZGİNLEYEN SULTAN
CELÂLEDDİN
HAREZMŞAH**

KAYIHAN ÇAĞLAR

51

BERCESTE

52

**İSLÂM MEDENİYETİNİN
ZİRVE ŞEHİRİ BAĞDAT**

DOÇ. DR. BAYRAM ARİF KÖSE

62

**İSİMDEN
MÜSEMMAYA**

MEHMED BAĞ

64

**DİVAN ŞİİRİNDE
İSLÂM RÜZGÂRI**

REMZİ AĞZIKARA

68

TARİHTEKİLER

**RAMAZAN
SOFRALARININ
MÜTEVAZİ TATLISI
GÜLLAÇ**

EMRE BOYACI

72

**TESTGÂH
UÇMANIN TARİHİ**

AHMET SARBAY

74

BULMACA

SELMAN ASLAN

75

**CİHAN TAHTINDA
OSMAN GAZİ**

AHMED PAK

ayrın gunu

ayrın günü

6 Nisan

1326

**OSMANLI'NIN
İLK BAŞŞEHİRİ
BURSA
FETHEDİLDİ**

1308

Bizans tekfurlarıyla ittifak yapan Prusa (Bursa) tekfurunu, Dimboz/Erdoğan Köyü yakınlarında mağlup eden Osman Gazi, Bursa önlerine gelerek şehri ablukaya aldı. Gelecek yardımlara mani olmak maksadıyla şehrin yakınlarına iki kule inşa ettirdi.

1320

Artık yaşı kemâle eren
Osman Gazi, sefer işlerini
oğlu Orhan Gazi'ye devretti.

1321

Orhan Gazi ilk iş
olarak, Bursa'ya
deniz yoluyla gelecek
yardıma mani olmak
için, Mudanya'yı
fethetti.

1325

Hazırlıklarını tamamlayan Orhan Gazi, uzun süredir muhasara altındaki Bursa üzerine yürüdü. İlk önce Orhaneli fethedildi. Burası alındıktan sonra yanında tecrübeli kumandanları Köse Mihal, Turgut Alp, Şeyh Mahmud, Ahî Şemseddin, Ahî Hasan olduğu hâlde, Bursa önüne gelerek esas kuşatmayı başlattı ve şehrin dışarıyla olan bütün irtibatını kesti.

6 NİSAN 1326

Orhan Gazi, şehrin kan dökülmeden alınmasını sağlamak için, Köse Mihal'i elçi olarak tekfura gönderdi. Çevreden hiçbir yardım gelmeyeceğini anlayan Bursa tekfuru, kendisine dokunulmaması şartı ile kaleyi teslim etmek zorunda kaldı. Böylece uzun zamandan beri kuşatma altında tutulan Bursa, fethedilmiş oldu. Fetihten sonra beylik merkezi, resmî olarak Bursa'ya taşındı. İnşa edilen dinî ve içtimaî müesseselerle Bursa, kısa zamanda bir Müslüman şehri hüviyetine büründü. Orhan Gazi, çok istemesine rağmen fethi görmeye ömrü vefa etmeyen babası Osman Gazi'nin cenazesini de vasiyeti üzerine burada defnetmiştir.

NİSAN'DA BAŞKA NE OLDU?

14 NİSAN 1038

Büyük Selçuklu
hükümdarı Çağrı Bey
adına Merv'de ilk
hutbe okundu.

16 NİSAN 1534

Şeyhülislam
İbn-i Kemal
vefat etti.

15 NİSAN 1856

Islahat Fermanı ilân
edildi.

26 NİSAN 1986

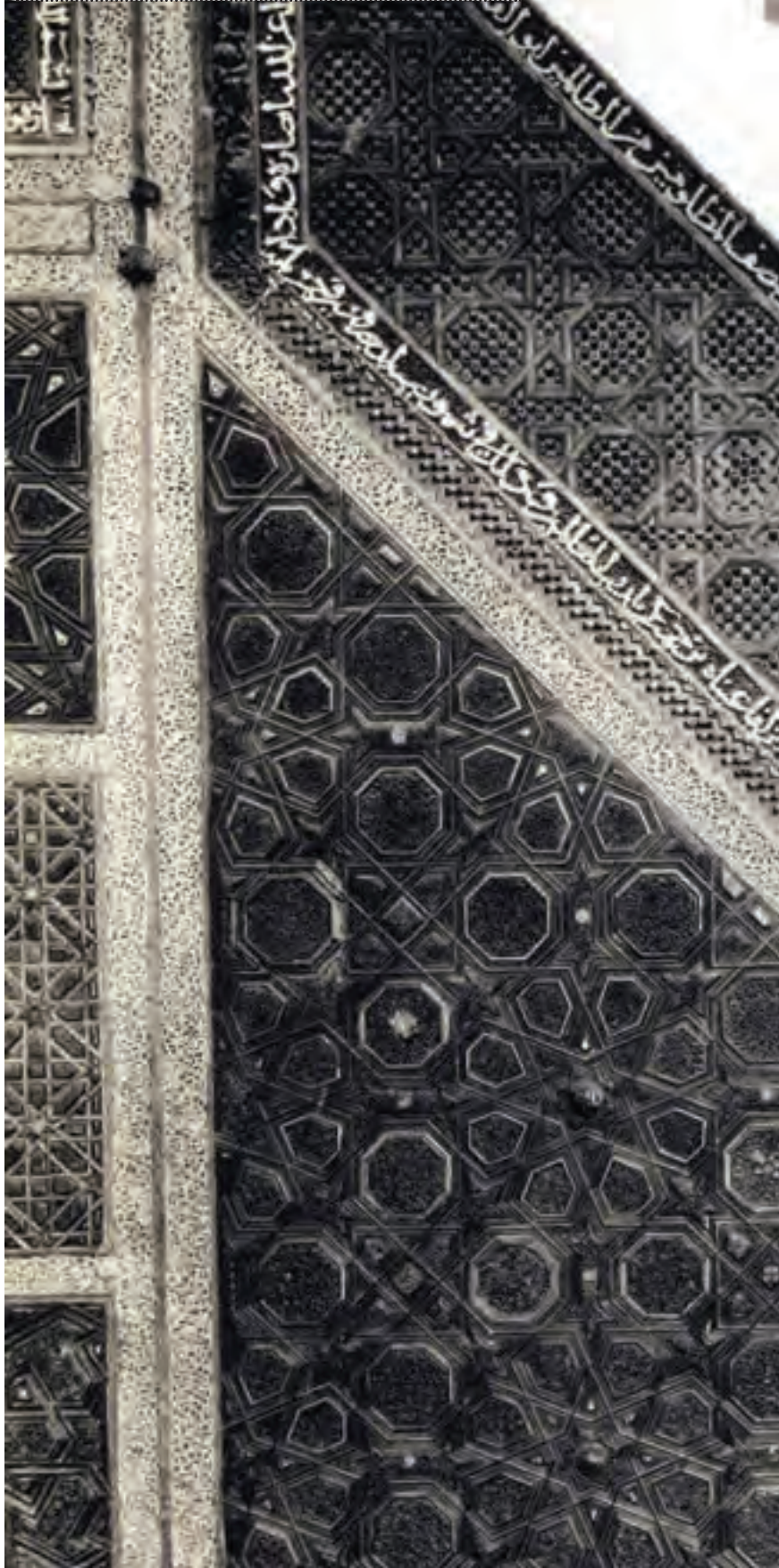
Ukrayna'da Çernobil
nükleer felaketi
meydana geldi.

Bir gün Kudüs'ün muhakkak fethedileceğine olan inancı sebebiyle bazı hazırlıklar yapmaya başladı. Bunlardan ilki, Mescid-i Aksa'yı aslına rücu ettirdikten sonra lazım olacak minberdi. 1168 senesinde oğlu Salih İsmail'in gözetiminde tam 6 yıl süren bir emeğin ürünü olarak ahşap bir minber inşa ettirdi.

YA OLAYDI OSMANLI, YANAR MIYDI YİNE DE MİNBERLER?

İsmi ne yazık ki çok zikretmediğimiz Büyük Selçuklu atabeylerinden Nureddin Mahmud Zengî, Anadolu topraklarına musallat olan Haçlılar ile uzun yıllar mücadele etmiş, Urfa ve Antakya civarlarını temizlemişti. (Kendi devrinde İslâm âleminin kalbindeki fitnenin, Şîî Fatımîlerin sonunu getiren de yine Zengî'nin mücadelesidir.) Ancak asıl hedefi, İslâm sancağını, Haçlıların elindeki Kudüs-i Şerif'te dalgalandırmaktı.

> Selahaddin
Eyyûbî tarafından
Mescid-i Aksa'ya
konulan ve günümüze
ulaşamayan minberin
Victoria&Albert Müzesi
Koleksiyonu'nda bulunan
eski bir fotoğrafı

Minberin tamamlandığı yıl, Nureddin Zengî vefat etti. Kendisi çok istediği Kudüs'ün fethini göremese de 13 sene sonra, oğlu gibi sevdiği Selahaddin Eyyûbî, Kudüs'ü fethedecek ve müstesna sanat eseri olan minberi Mescid-i Aksa'ya getirecekti.

Bu güzel minber, 782 sene boyunca Mescid-i Aksa'nın bir parçası olarak Müslümanlara hizmet etti. Eyyûbîler, Memlükler ve Osmanlılar zamanında sayısız hatip gördü. Merdivenlerinde Selahaddin Eyyûbî'den Yavuz Sultan Selim Han'a, Kanuni Sultan Süleyman'dan İkinci Abdülhamid Han'a dek pek çok hükümdarın ismi zikredildi.

Minberin bu güzel hikâyesi, ne yazık ki 21 Ağustos 1969 tarihinde son buldu. Denis Rohan isimli Yahudi, Mescid-i Aksa'ya gelir ve hazırladığı düzenekle içi benzin dolu torbaları ateşleyerek caminin çatısına fırlatır. Kısa süre sonra yükselen dumanlar, caminin bir bölümü ile Nureddin Zengî'den miras, minberin küllerini savurur. Oysa 782 senedir huzur içindeydi...

" H U Z U R " D A B İ R R A M A Z A N - İ Ş E R İ F

Ahmed Peşkârî -1792

Yazıhane

Şaban Ayı ve Berat Gecesi

Şaban-ı Şerif'in on beşinci gecesi Medine'nin bütün çocukları, renkli kâğıtlar ve tellerle süslenmiş fenerlerle gezerler. Her birisinin anne-babası fakir ya da zengin olsa bile bu fenerleri alırlar. Yetim olan çocuklara ise zenginler alıverir. Ahali, fener alayı oluşturup şehirde dolanan çocuklara lokum ve hurma vererek gönüllerini hoş tutar.

Yine bu ayın yirmi dokuzuncu günü bütün çocuklara sur dışında mükemmel bir alay tertiplenir. Çocuklar, temsilen Ramazan-ı Şerif'i içeri getirirler. Oradaki çocukların âdeti hâline getirilen bu merasim, Ramazan-ı Şerif'e büyük bir hürmetin göstergesidir.

Ramazan-ı Şerif

Ramazan-ı Şerif'te bütün Medine halkı, orucunu Harem-i Şerif'te açar. Hanımlar, yemekleri hazırlar. Herkes, akşam namazını Harem-i Şerif'te kıldıktan sonra, misafiri olan, evine götürür ve karnını doyurur. Yatsı namazının vaktine kadar dinlenirler ve sohbet ederler. Harem-i Şerif'te iftar vaktini beklemek, öyle zevklidir ki, anlatılamaz.

Akşam ezanına yarım saat kala sakalar, mahzenlerde muhafaza edilen buz gibi "Ayn-ı Zerka" suyunu getirir. Herkesin önüne üçer beşer bardak koyarlar. Tepside börek, peynir, hurma vs. üstleri örtülü bir halde oruç açacakların önlerine getirilir. Herkes huzura karşı yönelir ve vaktin girmesini bekler. Bu sırada kimi Kur'an-ı Kerim okur, kimi zikirle meşgul olur, kimi de boynunu bükerek ağlar. Harem-i Şerif'in içi öyle bir hâl alır ki, insan dayanamaz.

Ezanlar okunmaya başlayınca, herkes sağında ve solunda bulunanlara "Tafaddal ya ahi." (Buyur kardeşim)

Medine-i Münevvere sokaklarında
koşturan çocuklar, sur dışına çıkıp
Ramazan-ı Şerif'i şehirlerine davet
ediyorlar. Bütün halk, Mescid-i
Nebevî'ye toplanmış, mübarek
mekânın manevî havası içinde
iftar saatini bekliyor. Teravihler,
yine bire bin verilen bu mescid-i
şerifte otuz-kırk farklı cemaatle
kılınıyor. İki yüz yirmi dokuz sene
öncesinden bahsediyoruz...

diye ikramda bulunarak iftar ederler. Kameti, üç-beş dakikalığına, iftar etmek maksadı ile ertelerler. Bu sırada gelen fakirlere, iftar sofralarında yemekler hazırlanır ve onların da karnı doymuş olur. Sonra kamet getirirler ve namaza başlarlar.

Namaz bitince herkes evine dağılır.

Bu iftar sofraları, Harem-i Şerif'te üç yüz yerde kurulur. Sofralarda kalan nimetlerle bütün fakirler karnını doyurur, böylece onlar da nasiplenmiş olurlar. Bu, güzel bir âdettir. Ramazan ayına yakın, etraftan birçok fakir ve garip, Medine'de toplanır. Medineliler, Harem-i Şerif'te iftar sofraları kurarak fakirleri doyurmayı amaçlamışlardır. Hatırıma gelen fikir budur. Çünkü bu kadar garip ve fakir Müslümanları evlerinde misafir etmeleri mümkün değildir, diye düşünüyorum.

Teravîh Namazı

Yatsı namazı hep beraber cemaatle kılınır. Teravîh namazını ise otuz-kırk yerde ayrı ayrı imamlar kıldırır. İmamların önünde birer fener vardır. Kimi yeşil, kimi sarı, kimi kırmızı ve kimi de beyaz renklidir. Harem-i Şerif'in içinde kimi "Allahü Ekber" der, kimi Kur'an-ı Kerim okur, kimi selam verir. Bu öyle bir safadır ki orada bulunan herkese ayrı bir haz verir. Teravîh namazını hatim ile kılan var, farklı sureler okuyarak kılan var...

Namaz bittikten sonra görülmeye değer bir mum alayı düzenlenir. Her gece Hücre-i Saadet'te iki büyük altın şamdan ile balmumu yanar. Ama Ramazan-ı Şerif'e özel olan sekiz tane şamdan vardır ki, bu şamdanlar, otuz gece boyunca yanar. Şamdanlar, her gece, teravîh namazından sonra edep ve tazimle Harem'in sonundaki

mum hazinesine alay düzenlenerek götürülür. İnsanı heyecanlandıran bir merasimdir bu.

Hücre-i Şerif'ten mum çıkarmaya birkaç gün önceden resmî izin verilir. İzni olmayan bu hizmeti yerine getiremez. Allah'a şükürler olsun, evliyaullahın himmetiyle bu biçare de bu yüce hizmetle şereflendi. Belde kadısının maiyetinde olduğum için Resûlullah'ın (s.a.v.) hizmetine nail oldum.

Resmî Alay

Öncelikle Şeyhü'l-Harem ve Naib-i Harem, Hücre-i Saadet'in kapısına toplanır. İçeriden nöbetçi ağalar gelerek kapıyı açarlar. Sonra Şeyhü'l-Harem ve Naib-i Harem, Hücre-i Şerif'e girer. Geri kalanları kapıya yönelerek salat u selam getirirler. Şeyhü'l-Harem ve Naib-i Harem, iki büyük altın şamdanı alıp tazimle mum hüccesine götürürler. Ramazan'a mahsus olan sekiz tane şamdanı, birer aga, tazimle getirir. Hücre-i Şerif'in kapısında yüce hizmete izin gereğince memur olanlar, derece ve mertebelerine göre mumları alır, salat ü selam getirerek dizilirler. O vakit, Harem-i Şerif'te yanan mihrap ve muvacehe mumlarını, ferraşın birer birer alır ve gelerek alaya dizilirler.

Hücre-i Şerif mumlarını tutanlar önde ilerler, Harem-i Şerif mumlarını tutanlar ise arkasından takip eder. İki taraftan da ferace giyen otuz-kırk ağanın önünde eli bastonlu dört çorbacı ağır ağır, hürmetle mum hazinesine giderler. Bu sırada müezzinlerden biri Hücre-i Şerif'e karşı yüksek bir yerde Efendimiz Aleyhissalatü Vesselamı methetmeye başlar. Peygamber Efendimiz'i (s.a.v.) ve Ashab-ı Güzin Efendilerimizi yâd ettikten sonra Osmanlı padişahına, hacılara ve bütün ümmet-i Muhammed'e dua edilir. Dua, Fatih-i Şerife ile son buluncaya kadar mumlar hurma bahçesine varır. Hurma bahçesinde bulunan Medinelî

çocuklar, mumları alarak hızlıca mum hazinesine götürürler. Daha sonra herkes, mahalline gider. Fakat bu meclis ve tertiplenen merasim o kadar muhteşemdir ki, hakkıyla anlatılamaz.

İmsak Vakti

Sahurdan sonra herkes birer ikişer Harem-i Şerif'e toplanır. Harem-i Şerif içinde Kâğıthane çağlayanları gibi ibadet ve zikir sesleri göğe doğru yükselir. Orada bulunan herkesi Ravza-i Mutahhara'nın güzel kokusu mest eder. Melaiki-izamin (Cebrail, Mikail, İsrail, Azrail) kanatlarının rüzgârı hissedilir. Minarelerde kasideler ve salat ü selamlar okunur.

Mecliste bulunanlar, bu manevî havadan lezzetlenirken vakit girince müezzinler ezan okumaya başlar. Ezan bitince Reisiye Mînaresi'ndeki müezzin inip Müvacehe-i Saadet'te huşu ve edeple durur. "Allahü Ekber Allahü Ekber" deyip ezan-ı Muhammediye başlar. Mecliste bulunanların sesleri birdenbire sukut bulur. Ses, seda duyulmaz olur. Müezzin "Eşhedü enne Muhammeden Resûlüllah" diye nida edince, insanın gözlerinin yaşı, yağmur damlaları gibi akar, kimsede güç kuvvet kalmaz. Ezandan sonra sünnet kılınır ve kamet getirilir. Sabaha kadar mektepler açıktır, dersler okunur. Güneş doğunca herkes evine gider ve dinlenir. Otuz gün, otuz gece öğle namazına kadar bu manevî hava içinde lezzetlenirler. Allahü Teâlâ hepimize o devleti nasip etsin. Âmin...

Bayram Merasimi

Namazdan sonra hutbe okunup dua edilir. Herkes birden Müvacehe-i Şerife'ye varıp Efendimiz'in eşğine yüz sürer, salat ü selam ile Resûl-i Ekrem Nebiyy-i Muhterem (s.a.v.) Efendimiz ile bayramlaşırlar. Bayramlaşma bittikten sonra evlerine giderler.

Bir kere düşün, bir bayram ki, Resûlüllah ile bayramlaşma var. Bu devletle şereflenmek... Buna mal değil can feda edilir. Hemen Allahü Azimü'shan, kendisinden başka şeylerin sevgisini kalbimizden def etsin. Bu şerefli ziyaretle gönlümüzü sevindirsin. Âmin...

Sakin bu fırsatı çıkarma elden

Seni sen kayır sen umma ilden

Ramazan bayramında üç gün şenlikler düzenlenir, kaleden toplar atılır. İnsanlar birbirlerine bayram ziyaretinde bulunurlar. Güzel bir fiildir. İnsanlar arasında muhabbete vesile olur... ■■

Kaynak: Ahmed Peşkârî, Tayyibetü'l-Ezkâr, 1792.

BEKLEMEK VE BEKLETMEK

Bir gün, Anadolu Selçuklu sultanı Dördüncü Kılıç Arslan'ın vezirlerinden Muînüddin Süleyman Pervane, sohbet kasdı ile Mevlânâ Hazretleri'ni ziyarete gelir. Sultan Bahaüddin Veled, babasına haber verir; fakat Mevlânâ dışarı çıkmayıp Muînüddin Pervane'yi uzun süre bekletir. Sultan Veled, Hazret-i Mevlânâ'nın kendisine çok iltifatı olduğundan bahsederek onu meşgul eder, ondan özür diler. Bu esnada Mevlânâ Hazretleri dışarı çıkar.

Pervane, Hazret-i Mevlânâ'ya "Bahaüddin, özürler dileyip lütuflar eyledi. Ama sizlerin geç çıkmanızdan anladım ki, ziyaretinize gelenlerin kapınıza bakıp durması bir ecirdir. Sultanımın geç çıkmasından bu faydayı elde ettim." deyince Hazret-i Mevlânâ buyurdu ki:

"Bu düşünce, gayet güzeldir. Ama bir manası da şudur ki; bir ihtiyaç için gelen kimse, çirkin birisi olsa muradını verirler, tez savarlar. Gelen, güzel bir kimse ise ona bahane bulurlar. Hatta bir saat tehir eder, ondan nasiplenmesine vesile olurlar.

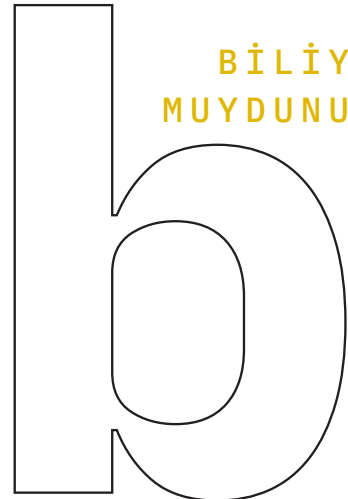
Benim geç kalmamdaki maksadım da bu şekilde, sizi bekletirken hizmetinizde olanların bundan zevk alıp istifade etmeleridir."

Pervane, çok memnun olur ve Hazret-i Mevlânâ'nın dergâhındaki fukaraya ikramda bulunur.

**7. asırda
Çin'de üretimi
ve ihracatı
yaygınlaşan
seladon porselen
tabakların yemek
koyulduğu zaman
yemeğin zehirli
olup olmadığını
gösterdiğine
inanıldığını,
Çin toprağından
imal edilen bu
porselenin çok
pahalı olup
saraylarda
kullanıldığını,
bazı dönemler
Osmanlı
saraylarında da
kullanıldığını...**

**BİLİYOR
MUYDUNUZ?**

SÖZLERİN ASILLARI

KARGA TULUMBA

“Yaka paça”, “Apar topar” manasında kullanılan bu tabirdeki kelimelerin ne karga ile ne de tulumba ile alâkası vardır. İtalyanca gemicilik deyimi “Yelkenleri topla!” manasındaki “carga la tromba” ifadesinin galat şeklidir.

HAYIRDA İSRAF OLUR MU?

Halife Me'mun'un veziri Hassân bin Sehl, cömertlikte hakkı teslim edilmiş birisiydi. Bir gün yakın adamları dedi ki:

“Ey Hazret-i Süleyman (a.s.) görkemindeki vezir! Cömertlik için büyük mal harcıyıp niye bu derece israf edersin? Ecdadının, ‘İsrafta hayır yoktur!’ dediğini bilmez misin?” diye sordu. Hassân bin Sehl dedi ki:

“Malın, hayır ve hasenat yolunda harcanması, o malın elden çıkması demek değildir. Hâl güzelliği manasına gelen malın saçılması, bendenizin tabiatına uygundur. İsrafta hayır olup olmadığını bilmem ama hayırda israf olmadığını iyi bilirim.”

BİÇARE TESTİ

Sultan Abdülmecid Han bir gün nişan eğitimine çıkmış. Hedef aldığı bir testiye birkaç kurşun attığı halde hiçbirini isabet ettirememiş. Buna üzüldüğünü gören Mabeyn Kâtibi şair Ziya Paşa, hemen şu şiiri söyleyerek sultanın üzüntüsünü hafifletmiş:

Satvet-i (vuruş) şahanedan biçare desti havf edip (korkup) Belki kurşun işlemez bir nüsha (musk) takmış boynuna

SEN NE YAPTIN?

Josef Stalin'in “Büyük Temizlik Dönemi(!)” olarak tarihe geçen 1936-1939 arasındaki tasfiye hareketi sırasında, kaynaklara göre 1,5 milyondan fazla insan öldürülmüştür.

Komünist Parti genel sekreteri Nikita Kruşçev, ilk defa 1956'daki kongrede Stalin'in temizleme hareketini kınamıştır. Kongredeki ateşli nutkundan sonra dinleyiciler arasından bir kişi, Kruşçev'e o dönemde kendisinin ne yaptığını sorar. Kruşçev, bu kişiye ayağa kalkıp kendisini tanıtmamasını söyler. Bu esnada dinleyicilerden çıt çıkmaz. Kruşçev, dinleyicileri işaret ederek, şöyle cevap verir:

“Ben de böyle yaptım işte.”

Sâf-kalb ol, kimseye tutma sakın kalbinde kîn
Fahr-ı âlem didi sığmaz kîn ile bir yirde dîn.

Muhibbî (Kanuni Sultan Süleyman)

(Saf, temiz kalpli ol, kalbinde kimseye kin tutma;
zira Resûlullah (s.a.v.), kin ile din bir yerde durmaz, buyurdu.)

صَافٌ قَلْبٌ أَوْ كَيْمَسَةٌ طُوبَى صَاقِينَ قَلْبِنَا كَيْنُ
فَخَرَّ الْمَرْدُ يَدِي صَيْغَمَانُ كَيْنُ أَيْلَمَ بَرِّي دَدَهْ دِينُ

Bir Şiir Tarzı

RAMAZÂNİYYE

رمضانیه

Ramazân-ı Şerif, dinimizde senenin en mümtaz zamanlarından biridir. Her mevzuya zarif bir incelik ve manevî bir derinlikle yaklaşan güzel ecdadımızın, Ramazan-ı Şerif'e bigâne kalması imkânsızdır elbette. Dedelerimiz, şiirlerin ahengiyle kurdukları o letafet çağında, Ramazan-ı Şerif'e mahsus söyleyişler geliştirmiştir. Ramazan ayına adanmış bu tarz şiirlerin özel bir adı vardır. Onlara "Ramazâniyye" adı verilir.

Şairler arasında büyük itibar gören Ramazâniyyelerin neredeyse tamamı kaside türündedir. Beyit sayıları da genellikle on ile yirmi arasında olur. Kasideden başka terkib-i bend, gazel, murabba, tuyuğ, ilahî, rubaî ve hatta mesnevî türünde Ramazâniyyeler de vardır.

Önceleri mesnevî tarzı eserlerin bir bölümü Ramazan-ı Şerif'e ayrılırken, sonraki asırlarda Ramazâniyyeler özel olarak irad edilmeye başlanmıştır. Enderunlu Fâzıl, Şeyh Galip, Sabit, Nazım, Nedîm, Enderunlu Vâsıf, Sümbülzâde Vehbî, Edirneli Kâmî, Koca Ragıp Paşa gibi şairlerin Ramazâniyyeleri meşhurdur. En fazla Ramazâniyye kaleme alan şairimiz ise on üç kaside ile Enderunlu Fâzıl'dır. Fâzıl'ın iki beyti:

*Bu bir mah-ı mükerrrem kim sevad-ı leyle-i kadri
Siyah bir hal-i ziynettir cemal-i kudsiyan üzre.*

*Gerek sayfe gerek vakt-i şitada eylesin teşrif
Hüda'dan nimet-i uzma güruh-ı Müslüman üzre.*

Ramazâniyyelerde, Ramazan-ı Şerif örf ve âdetlerinin tamamını müşahade etmek mümkündür. Kurulan iftar sofraları, kandiller, camilerin ihtişamı, sahura kadar süren muhabbetler, o aya mahsus aydınlatılan sokaklar, teravih namazları, mahyalar ve Ramazan-ı Şerif'e has olan daha pek çok güzellik, bütün detayıyla girmiştir Ramazâniyyelere. Hilâlin gözlenmesi, oruç, imsak, iftar ve sahur ise olmazsa olmaz mevzulardandır Ramazâniyyelerin.

Takva ehli bir zat olan Şair Nâbî ise kaleme aldığı bir Ramazâniyye ile oğluna orucun faziletini şöyle anlatmıştır:

*Savm bir maide-i rahmetdür
Nurdan sa'ime bir hil'atdır*

Bahtî mahlası ile şiirler söyleyen Sultan Ahmed Han, Ramazan-ı Şerif'i bir kandile benzettiği gazelinde şöyle der:

*Ramazân erdi yine her gece yanar kandil
Ehli İslâm'a salar şule seraser kandil*

Ramazân-ı Şerif hakkında şiirler hâlâ yazılıyor elbette. Lakin müstakil bir türden bahsedemeyiz. Kadim şairler, kadim kelimeleri de alıp gittiler. Ramazâniyyeler de eski Ramazanların buruk birer hatırası gibi kaldı. Sözü Ahmed Remzi'den bir beyitle bağlayalım:

*Ondadır feyz-i hidayet, ondadır afv ü kerem
Kadrini bil, mevsim-i inzalı Kur'ân'dır gelen.*

Bir İlim İNŞÂ انشاء

İnşâ kelimesi, lügatte “ortaya çıkmak, kurmak, üretmek, gelişmek” gibi manalara gelir. İstilahta ise yine bu manalardan hareketle yazıya mahsus bir ilmi ifade etmek için kullanılır. Buna göre inşâ, düzyazı türünde kaleme alınan metinlerin hangi usul ve esaslara göre yazılacağını tespit eden ilim dalıdır.

Eskiler, sözün sanatla olan irtibatını, genellikle şiir ile sağlıyordu. Fakat nesir de hayatın bir gerçeği idi. O halde onun da bir usulü, erkânı, yolu ve yordamı olmalıydı. İşte inşâ, nesirin hudutlarını tarif eden ilimdi.

İnşâ, başlangıçta mektup yazma adabını ifade ediyordu. Zira devletlerin birbiriyle olan irtibatını sağlayan mektup, geçmiş zamanların en önemli haberleşme aracıydı. Bir devlet, diplomasi sahasındaki izzetini, asaletini ve azametini mektupla göstermekteydi. O halde mektupların güçlü, etkili ve iyi düşünülmüş olması gerekirdi.

Ulema, mektupların içerigine, diline, hitapların etkisine, muhataba biçilen kıymetin miktarına, sözün tesirine dair uzun uzun çalıştıkça ilm-i inşâ serpildi, büyüdü ve elbette alanı da genişledi.

Devletin dış yazışmaları kadar iç yazışmaları da mühimdi. Zamanla inşâ, iç yazışmanın edebini de ele alır oldu. Hangi makam hangi makama nasıl

hitap etmeli, hangi mevzu hangi usulle anlatılmalı ise onu da tespit etti âlimler.

İslâm Devleti’nde Hulefâ-yi Râşidîn hazeratından beri aşama aşama oluşan ilm-i inşâ, Emevîler ve Abbasîler devrinde daha da gelişti. Yazışmaları takip eden kâtipler, kâtipleri idare eden reisler tayin edildi. Bu işe bakan kişilerin âbid, fakih ve dil konusunda âlim olması gerektiğini ifade eden risaleler yazıldı. Kitabete meşgul olan erkânın nelere dikkat etmesi gerektiğine dair kitaplar telif edildi.

Zamanın ocağında ağır ağır pişen ilm-i inşâ, Selçuklu ve Osmanlı ile zirveye ulaştı. Osmanlı’da inşâ işlerini yapan makam Divan-ı Hümayun iken Selçuklu’da adı dahi Divan-ı İnşâ idi. Düzyazının en temel kullanım alanı devlet yazışmaları, mektuplar, kadı sicilleri, ferman ve berat gibi kanunî metinler olduğu için, inşâ ilmi daha çok bu alanla anılsa da giderek düzyazıya dair bütün kural ve kaideleri belirleyen, kelamın belagatini işaret eden ve nesirdeki sanatın imkânlarını gösteren mahsus bir ilim hâlini aldı. Öyle ki inşâ kelimesi pek çok yerde “nesir”in karşılığı olarak kullanılır oldu.

İnşâ işini güzel yapanlara “münşî”, inşâ ile meydana getirilmiş eserlere yahut inşâ örneklerini derleyen kitaplara “münşeat” denildi. Hâsılı inşâ, güzel ve etkili yazma sanatını işleyen bir ilimdi. Biz, asırlarca kullandığımız bu kelimeyi hangi iklimin rüzgârına kapıldık da unuttuk, işte orası muamma!

Artık inşâ deyince aklımıza sadece dozerler ve vinçler geliyor. Metinlerimize ise kompozisyon diyoruz.

RAMAZAN-I ŞERİF
BEREKETİ

ÇAMLICA KİTAP'TA

Ruhun gıdası kitaplar, Ramazan-ı Şerif'teki manevi yolculuğunuza rehberlik edecek.

%45
indirim

- Kitap Kumanyaları
- Sürpriz Hediyeler
- Özel Kampanyalar

Kapıda Ödeme

Aynı Gün Kargo

100 TL ve üzeri
ücretsiz kargo

*Dilerseniz sitemizden kendi kumanyanızı oluşturabilirsiniz.

camlicakitap.com

